

Kruispunt

Wat Jacob Gropper hier doet, twee dagen voor zijn veertigste verjaardag, om halfeen 's middags op dit weidse kruispunt in het winkelgebied van Hilversum? Niet doodgaan, daar komt het kortgezegd op neer. Een halfuur niet doodgaan, met rondom uitzicht op de fantasieloze etalages van filialen van Douglas, T-Mobile, Sport 2000, de Hema en die superirritante Benetton met de aankondiging van de zoveelste *sale* van hun narcistische poppenkleertjes.

Maar dat kan toch overal, niet doodgaan? Waarom per se op straat, op de hoek van de Kerkstraat en de Zeedijk, een doorgangspek waar zelfs straatmuzikanten en goededoelenveters niet blijven plakken? Wat maakt dit met kleurige klinkertjes geplaveide kruispunt, waar zich rond het middaguur kantoorpersoneel overheen haast in een poging de lunchpauze te optimaliseren door het doen van kleine, praktische aankopen, nou bij uitstek zo'n geschikte plek om niet dood te gaan?

Niemand let hier op Jacob. Hij staat hier vrijwel iedere werkdag op dezelfde plek, op een paar meter afstand van de winkelruit van de parfumerie. Een grote en toch onopvallende gestalte in een lange, donkergroene jas, kauwend op een broodje. Zo wil hij het: niemand die op hem let en tegelijk kan hij ieder moment verandering in de situatie brengen door met een enkel schel geluid en wilde gebaren onmiddellijk de aandacht van tientallen voorbijgangers op zich te vestigen. In de hoop dat die hem zullen helpen overleven.

Het had iets ironisch. Jaren geleden had Jacob een periode, een halfjaar zelfs, in Hilversum rondgelopen met de gedachte er een eind aan te maken. Hij was op zijn zachtst gezegd bepaald niet op zijn best, toen. Zijn psyche werd volledig gedomineerd

door de gedachte dat hij er binnen vijftien minuten een punt achter moest kunnen zetten. Dat verlangen tot levensbeëindiging had in feite niets met Hilversum te maken, al zou je, als je het centrum en het uitgaansleven van de stad een beetje kent, gemakkelijk op die gedachte kunnen komen. De stadskern van Hilversum heeft het zelfs tot internationale faam gebracht. Regelmatig worden buitenlandse stedenbouwkundigen door het demoraliserende stratenplan geleid. Wie fietsend de weg kwijtraakt, is reddeloos verloren gezien het grote aantal kromme en vreemdbochtige straatjes, waardoor je al gauw niet meer weet welke kant je opgaat en je zo grondig gedesoriënteerd raakt dat het je niet zou verbazen als je op een bepaald moment jezelf op de rug zou zien.

Nee, het was eerder een praktische kwestie, aangezien hij ook toen al in Hilversum werkte, de perrons van station Hilversum-Noord makkelijk betreedbaar zijn en de intercity richting Naarden-Bussum met voldoende vaart langsrijdt. Hij had de situatie uiteraard verkend, zodat hij als het moment daar was de boel niet zou verknoeien en als een soort clown alleen zijn benen eraf zou laten rijden. Depressiviteit is een gruwel, maar depressief in een rolstoel rondrijden met een lichaam dat bij je reet ophoudt, dat is helemaal een sof. Vandaar dat Hilversum-Noord als zijn uitstapoptie gold. Als je er toevallig woont, trek het je niet aan, het is maar een plek.

Waar het om gaat is dat Jacobs leven toentertijd geheel in beslag werd genomen door depressieve klachten en een angststoornis en dat de aardigheid er zo zoetjesaan wel af begon te raken. Gevangen in een cocon van stress en angst, zonder ouders of naasten op wie hij terug kon vallen, was het enige dat hem op de been hield de gedachte dat hij er ieder moment uit kon stappen. Dus in dat licht bezien was het extra fijn om in een kantoor

in de buurt van het spoor te werken. Dat het uiteindelijk niet doorging had niets te maken met de haperende dienstregeling van de spoorwegen. Na verloop van tijd ebde de heftigheid uit zijn wanhoop weg en namen de alledaagse moedeloosheid en tegenzin weer hun rechtmatige centrale plaats in zijn belevingswereld in. Op een dag zat hij zich gewoon weer met een colaatje in de hand voor de tv te vervelen, hoe wonderlijk dat ook moge klinken. Hij was niet blij, maar wel weer gekalmeerd. In de intercity, die van uitweg weer onderweg was geworden, las hij de *Metro* en *Spits* of een makkelijk boek, waaruit hij pas opkeek als hij de trein voelde afremmen voor de stop op Hilversum Centraal. Jacob schikte zich, zo gezegd. Maar vijf jaar later verslikte hij zich.

In een stressvolle periode verslikte hij zich op een avond dramatisch tijdens het eten en stikte. In grote paniek stopte hij met ademen, raakte onvast en sloeg tegen de grond. Wat een geluk bij een ongeluk was, waardoor de ongerechtigheid losschoot en hij het kon navertellen. Wat hij niet deed. Jacob was geen prater. Ieder ander geeft daags na zo'n drama al een aardige draai aan de situatie en brengt het vervolgens te berde in het rondje sterke verhalen tijdens verjaarspartijtjes en recepties, voor Jacob was de verstikking de opmaat tot een knoert van een slikfobie. Hij kreeg van pure angst geen hap of slok meer door zijn keel, panisch was hij. Ziek gemeld met 'keelontsteking' hield hij zich de eerste weken thuis in leven met koud dik kersensap, waar hij al snel jeukende uitslag van kreeg op zijn onderbenen. Dat dikke sap gleed nog het makkelijkste naar binnen, terwijl hij zich als zenuwlijder ondertussen als vanzelf allerlei trucjes aanleerde om zichzelf af te leiden tijdens het slikmoment. Pas na tien dagen liep hij met lood in de schoenen bij de Riagg binnen, waar zijn

benardheid gekend noch erkend werd, mogelijk omdat de onderbetaalde baliemedewerkster de verkeerde symptomenlijst voor zich had liggen. Als hij het écht wilde dan kon de vrouw hem wel aanmelden voor een intakegesprek, zo zei ze, dat dan over zes weken kon plaatsvinden, want ja de feestdagen enzo dan gingen ze twee weken dicht en eromheen was er ook al minder bezetting. *Over zes weken?* Met wat hij dagelijks aan voedingsstoffen binnenkreeg zou hij dan nog twintig kilo wegen! En naar de noodhulp durfde Jacob niet, want daar hielpen ze je alleen als je een gevaar voor jezelf of anderen was of als je héél raar en rommelig praatte. Als je er binnengelaten werd dan was er alle kans dat ze je niet meer lieten gaan en over opgesloten zitten tussen een stel mafkezen had hij heel besliste ideeën. Dat nooit!

Het lukte Jacob die eerste weken door te komen, door urenlang in de weer te zijn met minihapjes en chocolademousse, vaak staand bij het aanrecht, alle aandacht gefocust op het merkje op het nieuwe Senseo-apparaat, met aftelrituelen, een tikje tegen zijn buik en dan spierbewegingen synchroniseren door met één vinger flink hard tegen de ijskast te duwen – en op hetzelfde moment te slikken. Weer een hap weg. Overleven. Als er net iemand voor de deur naast het keukenraam had gestaan, zou het er mallotig hebben uitgezien. Maar wanneer stond er nog iemand voor de deur, tegenwoordig, zelden toch?

Vijfhonderd keer per dag slikt een mens, zo ongeveer. Als dat niet achteloos meer kan, realiseer je je pas hoe vaak dat is. Eenmaal terug op zijn werk ontbrak Jacob het lef om aan zijn collega's de ware achtergrond van zijn 'keelklachten' te vertellen. Niet omdat hij hun hoon vreesde, veel meer omdat ze na bereidwillig getoond warm begrip vervolgens tijdens alle gezamenlijke lunches zijn voedselopname nauwgezet zouden gaan volgen, waardoor hij van de zenuwen helemaal geen hap meer naar

binnen zou krijgen. Dus sindsdien had hij nogal snel ‘hoofdpijn van die verdomde airco in dit gebouw’ en ging hij iedere lunchpauze een ‘stukje fietsen in de frisse lucht’. In plaats daarvan fietste hij regelrecht naar de voetgangerszone in het centrum, parkeerde hij zijn fiets tegen de beschutting van het terras van *petit restaurant* De Smidse en betrok zijn vaste stek in een van de oksels van de kruising Kerkstraat/Zeedijk.

Daarom staat hij hier nu. In eenzaamheid, maar niet alleen. Het kan raar lopen, allemaal. Eerst wil je dood in Hilversum en nu weer per se niet, het is altijd wat.

Dinsdag

Ze heeft hem niet zien kijken, dacht zeker dat hij sliep. Maar Jacob herkende háár wel. Een moment twijfelde hij omdat het zo donker was, maar in het licht van het led-zaklampje dat ze aanknipte om een aantekening te kunnen maken op de papieren die ze in haar hand geklemd hield, zag hij dat het Hermi was die in het gangpad naast zijn bed stond. Een hele geruststelling dat ze van de partij was, goeie ouwe Hermi van Documentatie. Met haar jongensachtige gezicht, omlijst door het ravenzwarte, kortgeknipte kapsel van een vrouw die allang van de markt is en zich niet meer bezorgd maakt over haar seksuele aantrekkingskracht. Wat deed ze hier, midden in de nacht? Hij had toch geen knipselmap mee naar huis genomen?

Haar licht gebogen documentalistengestalte verdween even geruisloos als hij gekomen was.

Zo bewegingsloos als zijn lichaam was, voelde ook Jacobs geest. Hij was wel aanwezig, maar niet in staat zich te verroeren: geen vin, arm of been, zelfs geen elektrisch ministroompje door zijn hersenpan om een emotie aan de gang te krijgen. Je zou verwachten dat het vreselijk moet zijn om zo opgesloten te zitten in je eigen lichaam, maar op een vreemde manier voelde het wel oké. Hij was binnen.

Donderdag

‘Bruin of wit? Bruin of wit, wat u wilt,’ zei een vrouwenstem in zijn richting. ‘Oh nee, u ligt aan ’t infuus, sorry, ik keek niet goed.’

‘Hij is nog ver weg,’ sprak een andere, jonge vrouwenstem vergoelijkend. ‘We gaan meneer Gropper nog maar even met rust laten. Die heeft afgelopen week een flinke jas uitgedaan...’

Een week? Zijn jas? Waar had dat mens het over? Jacobs linker ooglid trilde. In een flits zag hij haar staan. Sodeju, het nazimeisje! Hoe was dat mogelijk! Ze had hem gevonden – maar dat kon toch helemaal niet! Zou ze hem in de gaten hebben gehad, toen hij haar observeerde in de trein? Had hij te lang haar kant opgekeken? Hij wist nog dat hij overwoog haar te schaduwten toen ze het station verliet en richting Danswijk wandelde. Iedereen moet zijn steentje bijdragen aan de binnenlandse veiligheid! Samen, met elkaar, kunnen we het risico van een aanslag of staatsondermijning zo klein mogelijk maken, zo heette het.

Het meisje, of moest hij haar niet beter omschrijven als jonge vrouw – het maakte het er niet makkelijker op dat hiervoor geen strikte richtlijnen zijn –, was hem direct opgevallen toen hij op het voorbalkon van het treinstel was neergezakt op een van de klapstoelen. Zijn vaste plek sinds er enige tijd geleden op de zachte banken een zwaar hijgende dikkige kantoorman tegenover hem was neergeploft. De man had klaarblijkelijk alles op alles moeten zetten om de trein te halen. Zijn raspende, ontregelde ademhaling boezemde Jacob niet alleen angst in maar genereerde ook walging: hij voelde zijn adem in zijn gezicht en door zijn haren, een gruwelijke ervaring. Om een dergelijke ongewenste intimiteit in de toekomst uit te sluiten, nam Jacob voortaan genoegen met de minder comfortabele klapstoeltjes.

Sommige mensen vragen erom in de gaten gehouden te worden en het meisje schuin tegenover hem dat tegen de achterwand van de cabine van de machinist geleund stond, was er één van. Ze was robuust gebouwd en ging gekleed in een blauw windjack, een nog iets donkerder spijkerbroek en stevige, hakloze schoenen. Het enige opvallende aan haar was de onnatuurlijke diep oranje kleur van de korte krullen boven haar boerse gezicht. Ze stond met gesloten ogen tegen het kunststof muurtje aan. Voortdurend knikte ze met haar hoofd, hetgeen kon beduiden dat ze naar fijne muziek luisterde of naar de gedigitaliseerde verzamelde toespraken van Joseph Goebbels, waar ze het kennelijk zeer mee eens was, gezien haar instemmende knikken. Mensenlief, Jacob had zelden iemand meegemaakt die met zo veel overtuiging naar die rotte praat van Hitlers letterknecht luisterde. Waar al die drek wel niet toe geleid had, godsamme! En dat meisje maar knikken, ze deed niet eens moeite om het te verbergen. Ze vertrouwde erop dat in deze tijden niemand haar zou herkennen als aanhanger van het nationaalsocialisme, zo druk als iedereen was met op moslims letten.

Knik, knik, knik... Zou er dan niet één uitspraak zijn waar ze het niet mee eens was? Wat voor een jeugd moest je gehad hebben om op zo'n leeftijd al zo rabiaat te zijn? Was het niet Jacobs plicht om haar op straat te volgen, op weg naar een samenkomst in een ongetwijfeld onder een dekmantel gehuurde ruimte in een buurthuis? Of op zijn minst onder een viaduct in te halen en een enorme klap te verkopen? Pats en nog eentje. En deze is nog van Anne!

Vrijdag

Er was een muis in Jacobs huis en een telefoonverkoper, dat wist hij nog. En dat wilde hij niet, zeker niet. Hij was altijd alleen thuis, met de deur op slot. Als hij thuis was dan was het klaar, zat de dag erop, zijn huis was zijn terp. Door de gedachtenmist heen constateerde hij dat de ontmoeting met de muis haast wel in de week voordat hij ziek werd, moest zijn geweest. Toen hij op een avond op de bank tv zat te kijken zag hij in zijn rechterooghoek een muis onder de ijskast vandaan komen die op z'n gemak, alsof hij al jaren van de menagerie deel uitmaakte, langs de plint het huiskamerdeel in trippelde. Getergd was hij opgesprongen, al voelde zijn lichaam na de adrenalinestoot die door hem heen ging meer als een vraagteken dan als een uitroepteken. Waar hij, op grond van de kennis der biologie, verwachtte in een alerte, agressieve modus te zijn gezet, restte hem een hulpeloos *ja en wat nu*-gevoel, alsof de adrenaline regelrecht de afvoer in was gedrupt. Zoek het verder zelf maar uit, was het overheersende gevoel – alsof hij zijn lidmaatschap van de natuur, die overal haar spontane, instinctieve oplossingen voor heette te hebben, vergeten was te verlengen... Hij moest het zelf bedenken! Vechten of vluchten, zo moest het toch, na zo'n adrenaline-alert? Hij was geen vechter, maar wegrennen? Waar naartoe dan? Hij was al thuis, dit was zijn vluchtadres!

'Goeiemiddag meneer Gropper! Alles goed met u? Ik kom even naar u kijken.'

Voordat Jacob kon protesteren tilde een donkergetinte jongeman met een doktersbrilletje op de bovenste richel in zijn voorhoofd zijn slappe linkerarm van het bed om de ingang van het infuus boven op zijn hand aan een inspectie te onderwerpen.

‘Ziet er goed uit. Die kan nog wel even mee.’

Voor Jacob ook maar een geluid – laat staan een erkend woord – had kunnen voortbrengen, schoot de jongen alweer de gang op. Ook best. Hij liet z'n opgerichte bewustzijn weer in zijn soezende lichaam terugzakken, fijn. Hij had zich altijd al tevreden gevoeld, in bed. Vooral 's winters, als het koud was in de flat, heerlijk warm onder de dekens.

Ga je er midden in de nacht uit om te plassen, dan blijkt bij iedere terugkeer dat de warmte er nog is, onder de dekens, een wonderlijk warm welkom. Hij had zich daar van kinds af aan over verbaasd en de warmte van toen was nooit weggegaan. Al had hij er in de loop der jaren mee moeten leren leven dat er op dat gebied ook nooit iets was bijgekomen. Voor hem was die warmte het enige in zijn leven waar hij echt op kon vertrouwen. Binnen die warmte voelde hij zich nooit eenzaam.

Hij lag altijd, ook nu hij voor het eerst in een ziekenhuis was beland, in precies dezelfde houding. De benen en voeten uitgestrekt en tegen elkaar gedrukt, de rechtervoet half over de wreef van de linker, zoals Jezus aan het kruis genageld was zeg maar. Hij had zich vaak afgevraagd of je rechterbeen daar niet van uitgerekt raakte. Zeker als je zoals Hij daar uren hangt en sterft en verstijft. Hoe zal dat met Jezus verder zijn gegaan, met één langer been? Dat ie dan na de opstanding ergens in een of ander dorp liep te hinken en dat er iemand vanaf de andere kant van de straat riep: ‘Jezus, wat is er met jou gebeurd?’

Die telefoonjongen, daar was hij nog betrekkelijk simpel vanaf gekomen. De jongen belde aan het begin van de avond.

‘Ik stoor u toch niet onder de maaltijd hoop ik?’ Huichelaar.

‘Nee, ik heb het allang op.’ Dat vond hij al te inschikkelijk van zichzelf, wat ging het dat joch aan.

‘Goedenavond meneer... meneer *Gropper* is het toch? U spreekt met Dirk-Jan Bruggetjes van Bureau Zussemezo en we zijn bezig aan een onderzoek naar Dit en Dat, wilt u daaraan meewerken? Kost maar een minuutje!’ Zo ging het ongeveer. Even leek het of hij er weer eens was ingetrapt door de telefoon op te nemen. Maar hij had zich hersteld.

‘Een onderzoek! O ja, hoor. Maar wacht even, er is iemand aan de deur, ik moet even opendoen. Ogenblikje graag!’

Waarna hij de telefoon op de bank had gelegd, met een kus-sentje erop, en wat anders was gaan doen. Na een kwartier had Jacob de verbinding verbroken.

Maar die muis, dat was andere thee. Al de volgende avond ontwaarden Jacobs getergde zintuigen geritsel, een beetje geknaag en later ook een soort klimmen, het geluid kwam uit een aanrechtkastje. Daarna leek het warempel of er iets tussen de lege plastic flessen viel! Jacob greep de dweilstok met hendeltje en knijpspons eraan uit de meterkast en posteerde zich voor het kastje. Triomfantelijk als inspecteur Clouseau trok hij het kastdeurtje open en jawel, daar zat de kleine lamstraal tussen de plastic Pepsi-flessen. Verbeelde hij het zich nou of keek de kleine hem echt aan? Het vervolg nam slechts enkele seconden in beslag. Op zoek naar een uitweg boog het muisje over de rand van de vijftien centimeter hoge kastplint en probeerde toen op onhandige wijze naar beneden te klimmen, gleed uit en bungelde zelfs even als een klein mannetje met twee pootjes aan de rand. Jacob zette de dweilstok met spons ertegenaan in een poging hem zonder bloedvergieten, door inwendige kneuzingen – daar had hij van tevoren over nagedacht, hij wilde voorkomen dat hij met een schuldig gemoed muizenbloed zou moeten opruimen – tegen de rand dood te drukken. Maar in de plaats van de roep

van de genen te volgen en hard door te drukken, duwde hij zacht, niet gewelddadig, eerder licht verwijtend – als een meisje, haast. Hij kón het niet, had te lang naar het muisje gekeken. In één milliseconde schoten er allerlei scènes uit de dierenverhalen van Anton Koolhaas door zijn hoofd, allemaal diertjes die konden praten en denken en die emoties en humor hadden. Toen hij de druk ook maar iets verminderde viel het muisje op de grond, spartelde even terwijl het z'n pootjes weer onder z'n lijfje wurmde, en schoot onder de ijskast.

Jacob had gefaald. Hij maakte zich er onmiddellijk echt zorgen over dat de muis aan zijn kornuiten door zou piepen wat voor halve zachte hij wel was, met het risico dat hij binnenkort over de muizenhoofdjes zou kunnen lopen.

De rest van de dag bracht Jacob in halfslaap door, af en toe gestoord door een verpleegster die kwam kijken hoe zijn koorts zich ontwikkelde en een knijper op een van zijn vingers zette, om de saturatie te meten, of hij wel genoeg ademhaalde. Ik doe wat ik kan, dacht hij quasi-manmoedig, hij realiseerde zich dat op de longafdeling de verwachtingen op dit gebied hooggespannen waren. Hoewel geen van de keren de uitslag uitgebreid met hem besproken werd omdat hij nog altijd een afwezige indruk maakte, deed hij het kennelijk aardig goed, want hij hoorde geen verwijten.

Die nacht sliep Jacob onrustig. Gehinderd door de aan beide handen bevestigde infusen kon hij niet in de hem vertrouwde buikligging slapen. Toch viel hij tegen de ochtend op zijn rug in een diepe slaap, waarin hij levendig droomde. In de droom werd hem de toegang tot een vliegtuig geweigerd. Het vliegtuig kreeg alleen toestemming te vertrekken 'als het ons lukt de juiste groentemix te maken, van verse groente'. Pardon? Waarom, waarom

toch, vroeg Jacob zich na het ontwaken af. Waar ging dit over? Waarom sleepten zijn hersenen hem hierin mee? En ze komen er nooit meer op terug, op zo'n verhaal. Waarom hem voortdurend lastigvallen, in de war en angstig maken, terwijl ze in zijn opdracht zouden moeten werken? Dat pikte hij toch van geen enkel lichaamsdeel? Je zou verdomme toch raar opkijken als een been ineens een eigen initiatief toonde en gewoon maar een andere kant op ging!